

KTE-notat 60/08

Til:	Olje- og energidepartementet	Middelthuns gate 29
Fra:	for Lars Håkon Bjugan, KTE <i>Quell S. Spil</i>	Postboks 5091 Majorstua 0301 OSLO
Ansvarlig:	for Arne Olsen, KTE <i>Lars Håkon Bjugan</i>	Telefon: 22 95 95 95 Telefaks: 22 95 90 00 E-post: nve@nve.no Internett: www.nve.no
Dato:	19 DES 2008	
Vår ref.:	NVE 200708130-28	
Arkiv:	511	Org. nr.: NO 970 205 039 MVA
Kopi:	Haram Kraft AS, Tafjord Kraftnett AS, Møre og Romsdal fylke og alle som har klaget	Bankkonto: 7694 05 08971

Haram Kraft AS - Haram vindkraftverk og tilhørende 132 kV nettilknytning. Sammenfatning og vurdering av klager på NVEs vedtak om konsesjon og ekspropriasjonstillatelse.

1	Konklusjon.....	3
2	Innledning	3
3	Innkomne klager	4
4	Haram Kraft og Tafjord Kraftnett sine kommentarer til klagen	8
5	NVEs vurdering av klagen.....	10
5.1	Skjønnstøvelse og NVEs rolle i konsesjonsbehandlingen	10
5.2	Forholdet mellom Haram vindkraftverk og Havsul II offshore vindkraftverk	11
5.3	Energibidrag og samfunnsmessige virkninger	11
5.4	Verneområder og fugleliv	12
5.5	Landskap og visuelle virkninger	13
5.6	Visualisering av vindturbinene	14
5.7	Friluftsliv.....	14
5.8	Turisme og reiseliv.....	15
5.9	Tap av arbeidsplasser	15
5.10	Atkomstvei	15
5.11	Nettilknytning	15
5.12	Andre forhold.....	16
6	Forholdet til plan- og bygningsloven.....	16

1 Konklusjon

I vedtak av 24.6.08 meddelte NVE konsesjon etter energiloven til Haram Kraft AS og Tafjord Kraftnett AS for å bygge og drive Haram vindkraftverk og tilhørende 132 kV nettilknytning til Alvestad. NVE har mottatt sju klager på vedtakene om å gi konsesjon.

NVE kan ikke se at det har kommet frem nye vesentlige forhold i klagen som gjør at NVE vil omgjøre eller oppheve sitt vedtak av 24.6.08. NVE opprettholder derfor konsesjonene og ekspropriasjonstillatelsene gitt til Haram Kraft AS og Tafjord Kraftnett AS for å bygge og drive et inntil 66 MW stort vindkraftverk på Haramsøy i Haram kommune og tilhørende 132 kV kraftledning fra Haramsfjellet til Alvestad.

2 Innledning

NVE ga 24.6.08 Haram Kraft AS konsesjon for å bygge og drive Haram vindkraftverk med tilhørende infrastruktur. Vindkraftverket vil få en installert effekt på 66 MW og skal kun lokaliseres på Haramsøy. NVE ga samtidig Tafjord Kraftnett AS konsesjon til å bygge og drive en 132 kV kraftledning for å knytte vindkraftverket til kraftnettet. De planlagte tiltakene ligger i Haram kommune i Møre og Romsdal.

NVE ga i medhold av oreigningslova også Haram Kraft AS og Tafjord Kraftnett AS ekspropriasjonstillatelse for de omsøkte anleggene. NVE viser i denne sammenhengen til notatet «Bakgrunn for vedtak» av 23.6.08 for oppsummering av saksbehandlingsprosessen, sammenfatning av innkomne merknader og NVEs vurderinger.

Konsesjonsbehandling etter energiloven er en avveining mellom tekniske og økonomiske forhold og miljøkonsekvenser i vid forstand. Hvis et omsøkt anlegg ansees å være til større fordel for samfunnet enn ulempene, kan det gis konsesjon etter energiloven. I konsesjonsbehandlingen må mange forhold veises opp mot hverandre. Alle vesentlige forhold som kommer frem gjennom konsesjonsprosessen vurderes og hensyntas ved skjønnsutøvelsen.

De som har klaget på NVEs vedtak av 24.6.08 er uenige i NVEs skjønnsutøvelse og vedtak.

Følgende har påklaget NVEs vedtak:

- Haram kommune
- Norsk Ornitologisk Forening (NOF)
- Ope landskap
- Nordøy Idrettslag
- Indre Åkre Bygdelag
- Eili Verpeide
- Barbro Eikrem

I dette notatet har NVE sammenfattet de klagegrunnene som klagerne har anført og kommentert de vesentligste klagegrunnene som er blitt fremsatt. NVE viser også til våre vurderinger i notatet «Bakgrunn for vedtak» av 24.6.08. Klagen er forelagt Haram Kraft AS og Tafjord Kraftnett AS for kommentar, og de har kommentert klagen i brev av 30.10.08.

3 Innkomne klager

Haram kommune påklager i brev av 15.7.08 vedtakene om å gi konsesjon til Haram Kraft AS og Tafjord Kraftnett og vedtaket om avslag av søknaden for Havsul II offshore vindkraftverk.

Det påpekes at vedtakene fra NVE er i strid med kommunens holdninger til tiltakene. Haram kommune har i kommunestyret vedtatt å gå imot Haram vindkraftverk med 26 mot 10 stemmer og ga støtte til utbygging av Havsul II med 19 mot 18 stemmer.

Haram kommune konstaterer i klagen at NVE har valgt å gå imot de lokale folkevalgte og synes dette er uvanlig ut fra opplysninger som er gitt i behandlingsprosessen. Kommunen mener konsesjonsbehandlingen og argumentasjonen i sakene ikke er konsistent og inneholder mangler som bør prøves av departement/regjering. Kommunen peker særlig på NVE sine vurderinger av de samfunnsmessige og økonomiske virkningene av tiltakene, der det etter kommunens mening er relevant å vise til de vurderinger som er gjort for Havsul I-prosjektet, der NVE ga konsesjon.

I klagen sier Haram kommune at sett i sammenheng med et storskala vindkraftverk til havs, og med en erkjennelse at det synes mindre aktuelt å gi konsesjon til begge anleggene, vil kommunens prioritering være tydelig. Etter deres mening vil Haram vindkraftverk bare gi et lite tilskudd for å dekke det samlede energibehovet i regionen. I tillegg gir det etter kommunens vurdering store uønskede effekter. Kommunene har riktig nok merket seg NVE sine positive vurderinger av tiltakets samfunnsmessige virkninger og viser i denne sammenhengen til kap. 7.13.1 i NVEs notat av 23.6.08. Haram kommune er ikke uenig i NVEs vurderinger, men er redd for at realisering av Haram vindkraftverk vil hindre fremtidig utbygging av større vindkraftverk i området, særlig hindre prosjektet Havsul II i å bli realisert nå eller senere. Etter Haram kommunes vurderinger har dette prosjektet langt større positive virkninger for produksjon av fornybar energi, samfunnsliv, næringsliv og kommunal økonomi.

Haram kommune sier avslutningsvis at avgjørelsen om å klage på NVEs vedtak er en klar markering av de lokale folkevalgt sin vilje. Kommunen ser tiltakene i sammenheng og begrunner dette gjennom tre perspektiv;

- Dersom konsesjonsvedtaket skal begrunnes ut fra begrensning av visuelle virkninger er Haram kommune klar på at Havsul II offshore vindkraftverk må velges foran Haram vindkraftverk.
- Havsul II sitt bidrag til å sikre framtidig balanse i den regionale/nasjonale kraftregnskapet.
- Lokale/regionale samfunnsmessige virkninger på offentlig økonomi, sysselsetting og det industrielle perspektivet på framtidens vindkraftproduksjon til havs.

Haram kommune vil sterk oppfordre Olje- og energidepartementet om å kritisk gå gjennom premissene for NVE sine konklusjoner i de to sakene som omhandler konsesjoner i kommunen.

Norsk Ornitologisk Forening (NOF) klager på NVEs vedtak i brev av 21.8.08. De begrunner klagen med følgende;

- Haram vindkraftverk ligger omgitt av og grenser dels opp mot områder som er dokumentert å ha spesielt høy verneverdi. Fem områder er fredet med hjemmel i Naturvernloven og ytterligere fem andre er aktuelle for vern.
- Vindkraftverket grenser inntil naturverdier som det er en nasjonal målsetting å ivareta og skjerme mot negativ utvikling innen år 2010.

- Vindkraftverket grenser inntil og er omgitt av viktige hekkeområder for sjøfugl og rovfugl, begge fuglegrupper med meget lav toleranse for økt voksendødelighet og som har vært gjennom perioder med redusert ungeproduksjon.
- Vindkraftverket på Haramsfjellet vil, sammen med konsesjonsgitte Havsul 1 dekke et tverrsnitt på ca. 10 kilometer av den passasjen mellom åpent hav og fastlandsfjella (strandflatelandskapet) som har noe av det mest konsentrerte trekket av fugl langs norskekysten.
- Vindkraftverket på Haramsfjellet bryter med det som internasjonalt har vært poengtert som det første og viktigste tiltak for å unngå store, negative følger av vindkraftutbygging, nemlig å unngå samlokalisering mellom vindkraftverk og områder med stor verdi for og stor aktivitet av fugl.

NOF er av den oppfatning at kravene for vurdering av nye konsesjonstildelinger for vindkraftverk må være at de til en hver tid bygger på den kunnskap og de erfaringer som er gjort andre steder. De mener at det for Norges del må være selvinnslysende at erfaringene fra vindkraftverket på Smøla må legges til grunn, sammen med den nyeste, internasjonale kunnskapen. Det påpekes at Smøla fremheves, både nasjonalt og internasjonalt, som et klassisk eksempel på hvordan lokalisering av vindkraftverk ikke skal gjøres.

NOF mener at den gitte konsesjonen for vindkraftverket på Haramsøya og det nærliggende området for Havsul I i Sandøy kommune er et nytt eksempel på at konsesjonsmyndighetene ikke er i stand til å vurdere denne type spørsmål og fortsetter en lokalisering av vindkraftverk som på mange måter bare forsterker den feillokaliseringen for slike anlegg som ble etablert på Smøla.

NOF peker videre på at NVE i sine vurderinger på nytt legger stor vekt på rødlistebegrepet, blant annet eksemplifisert med av havørna er tatt av denne lista. NOF vil fremheve at dette ikke skyldes endringer i den forvaltningsmessig status til arten, men er et resultat av nye, faglige kriteriesett. NOF påpeker også at havørna fortsatt er på den globale rødlista. Norge har derfor et spesielt, internasjonalt forvaltningsansvar for denne arten som for mange andre arter som kan stå i faresona ved vindkraftutbygging, bl.a. hubro. NOF sier videre Norge har forpliktet seg til å ivareta havørn og flere andre arter gjennom internasjonale avtaler og konvensjoner, herunder Bernkonvensjonen, Bonnkonvensjonen og biodiversitetskonvensjonen

Etter NOFs vurdering er det ut fra de kommentarer og vurderinger som er gitt av NVE i begrunnelsen for konsesjonsvedtaket, særlig det som imøtegår andre fagmyndigheters uttalelser og vurderinger, grunn til å stille spørsmål ved konsesjonsmyndighetens kompetanse når det gjelder naturfaglige sider ved konsesjonssaken. Etter NOFs mening eksponeres det åpenbart manglende kunnskap og oppdatering på flere viktige felt. Dette understreker det NOF har hevdet også i tidligere saker, at ansvaret for vurdering og konklusjoner rundt disse temaene må ligge til de fagmyndigheter som skulle være selvsagte, altså miljø- og naturfagmyndighetene.

NOF mener det må være et krav at både det konsesjonsgitte vindkraftverket på Haramsøya og de øvrige konsesjonsgitte og planlagte vindkraftverkene vurderes på nytt ut fra oppdatert kunnskap, både når det gjeld naturverdier med tilhørende dyre- og fugleliv, verdiene av vår kystnatur i en helhet, og når det gjelder erfarte og forventede miljøeffekter. NOF krever den kunnskap og de erfaringer som nå innhentes andre steder i vårt land, blir benyttet, og det må være et like selvsagt krav at den samlede og mest oppdaterte kunnskap som også finnes internasjonalt, blir lagt til grunn for en klagebehandling.

Ope landskap er en organisasjon for personer som ikke ønsker utbygging av vindkraft på Longva og Haramsøy. De fremmer sin klage i brev av 13.8.08 og hovedpunktene i klagen sammenfattes av organisasjonen slik;

- Virkningene på friluftsliv, naturmiljø, landskap, bosetting, kulturmiljø og kulturminner er ikke akseptable
- Ulempene er større enn fordelene.
- De nødvendige inngrepene ved vegbygging og kraftlinjeføring vil ikke bli "små".
- Anlegget som er gitt konsesjon er et annet enn det som er utredet.

Ope landskap sier at flertallet av folket på Haramsøy og Longva ikke ønsker utbygging på grunn av at tiltaket vil ødelegge landskapet og gjøre det mindre attraktivt å bo på øyene. De er sterkt uenig med NVE om at påvirkningene ved utbygging er akseptable. Organisasjonen beskriver videre øylandskapet og den sentralt beliggende fjellryggen Haramsfjellet som verdifull for de som bor på øyene. Spesielt nevnes det særpregede kulturmiljøet på Ulla og Ullahammaren som vil kunne få vindturbiner på 6-700 meters avstand. De mener fjellene og estetikken i landskapet er en viktig del av grunnlaget for trivsel og livskvalitet i et samfunn som har få urbane goder å by på.

Det vises videre til NVEs publikasjon «Vindkraft – en generell innføring» fra 1998 og anbefalinger i denne. Organisasjonen mener det ikke er sammenheng mellom anbefalinger i denne rapporten og NVEs konsesjonsvedtak for Haram vindkraftverk. Ope landskap mener det er svært beklagelig om NVE prøver å sette en ny standard for visuelle påvirkning gjennom dette vedtaket. Organisasjonen fremhever at dette vil ramme et sårbart øysamfunn som på mange måter har hatt en positiv utvikling med stabil vekst i sysselsettinga, men som de mener ikke vil tåle en forringelse av de kvalitetene som gjør at folk velger å bosette seg på øyene, framfor mer sentrale områder. Dersom tiltaket gjør at folk flytter fra øya etter utbygging vil dette være svært dramatisk for dette samfunnet. Det vises til at innspill fra lag, organisasjoner og enkeltpersoner er massive og negative hva gjelder visuell påvirkning. Ope landskap sier at mange av disse er positive til vindkraft som energikilde, men negative til plasseringen av anlegget. De er uenig i NVEs konklusjon om at de negative virkningene er akseptable.

Videre sammenlignes en eventuell utbygging av vindkraft på Haramsøy med utbyggingene som har blitt gjort i Lebesby, Hitra og Smøla kommuner. Organisasjonen mener det er feil å sammenligne utbyggingen på Haram med disse, da disse kommunene til dels er fraflyttingskommuner og har mye større areal tilgjengelig for rekreasjon og friluftsliv.

Ope landskap sier videre at NVEs begrunnelse ikke tar med alle forhold og ser isolert på enkeltvirkninger av vindkraftverket.

Organisasjonen påpeker at det skjer stor verdiskaping på øyene i dag. De synes derfor det er merkelig at NVE i sine vurderinger har lagt vekt på positive sysselsettingseffekter i driftsfasen for vindkraftverket.

Ope landskap mener det politiske målet om 30 TWh mer fornybar energi innen 2016 er fullt oppnåelig uten bidrag fra Haramsfjellet og peker særlig på mulighetene for flytende vindturbiner til havs i den forbindelse. Det påpekes også at vindkraftverket på Haramsfjellet vil bidra lite til det kraftunderskuddet som finnes i Møre og Romsdal.

Ope landskap er også bekymret for rekruttering av arbeidsplasser i lokalsamfunnet. Organisasjonen beskriver et variert næringsliv med 300-350 arbeidsplasser og en årlig omsetning på minst 750 MNOK. De mener øyene sin natur, landskap og bomiljø er et konkurransefortrinn i kampen om høyt kvalifisert arbeidskraft og mener at en etablering av tiltaket kan føre til svikt i tilgangen på arbeidskraft.

Ope landskap peker også på det store reiselivspotensialet i området og mener en utbygging vil redusere tallet på turister vesentlig. Det vises til en undersøkelse i regi av Reiselivsbedriftenes Landsforening der det sies at utstrakt vindkraftutbygging langs Mørkekysten kan få alvorlige konsekvenser for Møre og Romsdals attraktivitet som reisemål. Ope landskap mener en utbygging på Haramsøy neppe kan karakteriseres som forsiktig og mener dette vil redusere turistenes interesse for Nordøyane som reisemål.

Organisasjonen mener også NVE har lagt for lite vekt på de negative ulempene av veg- og netttilknytning. Det påpekes at planområdet er vanskelig tilgjengelig og at det derfor kreves betydelige inngrep i forbindelse med bygging av atkomstveien. De reagerer på at NVE har konkludert med inngrepene av atkomstveien vil bli små, da det ikke foreligger skikkelige planer for hvordan den faktiske løsningen blir. Det påpeker også vindturbinene, sammen med kraftledningen, vil bli svært dominerende.

Ope Landskap mener NVEs vedtak har alvorlige mangler sett i forhold til kravet om konsekvensutredninger, da det er gitt konsesjon til større vindturbiner enn det som er behandlet i konsekvensutredningene og at atkomstveien ikke har vært gjenstand for utredninger knyttet til endringer for landskap og visuelle virkninger. Det påpekes at det er gitt konsesjon for vindturbiner med en installert effekt på 4,5 MW, men at det ikke er utredet utbyggingsalternativer med større vindturbiner enn 3,6 MW. De viser til at det er forskjeller i vindturbinenes dimensjoner og at det blant annet er 10 meter høyere tårn og 13 meter lengre rotorblad på de største vindturbinene. Organisasjonen savner også utredninger knyttet til veiløsninger for tiltaket og mener atkomstveien ikke er vurdert knyttet til endringer i landskapet og visuelle virkninger. De mener disse utredningene er mer påkrevd ettersom det er gitt tillatelse til turbiner som krever transport av atskillig større turbinelementer enn det som tidligere vurdert i konsekvensutredningen.

I uttalelsen finnes en rekke bilder, sitater, opplysninger om reiselivs- og industribedrifter og beskrivelser av viktige friluftslivs- og kulturverdier på Nordøyane.

Nordøy Idrettslag klager på NVEs vedtak i brev av 14.7.08. I klagen vises til følgende enstemmige vedtak fattet i styret i Nordøy Idrettslag;

"Det er ikkje akseptabelt for innbyggjarane på Flemsøy/Skuløy å plassere så mange vindmøller på eit markant høgdedrag så nær boligområde og i ei visuell dominanssone.

Dei negative verknadene på landskap, naturmiljø, bebyggelse og kulturmiljø er ikkje akseptable for Nordøy Idrettslag. Friluftsområde på fjell er begrensa her ute og vindkraftverk vil redusere dette dramatisk. Å fjerne ein turbin ved Mannen har ingen praktisk betydning og vil ikkje redusere den negative virkningen når det fortsatt er 16 turbinar i den visuelle sona.

Vegen til fjellet er i dag godt synleg. Ei utviding av vegen må få større negativ virkning med ytterlegare inngrep i terrenget. Vegen er heller ikkje planlagt og visualisert.

Nordøy Idrettslag meiner at konsesjonen til å bygge og drive Haram vindkraftverk må trekkast tilbake".

Indre Åkre Bygdelag v/ Magne Åkre klager på vedtakene i e-post av 17.8.08. Det anføres at vindturbinene skal settes opp på toppen av et fjell på en liten øy som han anser som unik på kysten av Sunnmøre. Han finner det enda mer beklagelig at netttilknytningen for vindkraftverket berører befolkede områder. Han mener faren for kreft og andre plager for beboerne er svært stor og hevder at flere som bor i området vurderer å flytte dersom kraftledningene realiseres.

Eili Verpeide og Barbro Eikrem fremmer i e-post av henholdsvis 2.7.08 og 3.7.08 likelydende klager. I e-postene peker Verpeide og Eikrem på at konsesjon er gitt på tross av at;

- Haram kommune ikke støtter tiltaket og sier nei til konsesjon.
- Direktoratet for Naturforvaltning (DN) påpeker at utbygging graderes til C (middels konflikt) både for miljø og kulturminner etter at enkelte tiltak har vært gjort for å bedre graderingen som i utgangspunktet var D (stor konflikt). Spesielt er konsekvensene for fuglelivet (toppskarv, havørn, hubro og vandrefalk) framhevet.
- Statens Landbruksforvaltning etterlyser en bedre vurdering hvordan tiltaket vil påvirke muligheten til å påvirke reiseliv med basis i landbruksressursene
- Riksantikvaren forutsetter en avventing av konsesjonsbehandlingen i påvente av en samlet vurdering av alle prosjekter i området.
- Naturforbundet i Møre og Romsdal mener planene gir uakseptable store inngrep. De ønsker å se flere saker i sammenheng.
- Norges Miljøvernforbund viser til at planområdet er merket som svært viktig i Direktoratet for naturforvaltnings naturbase og de tilrår ikke en konsesjon.
- Norsk Ornitologisk Forening uttaler at tiltaker er i strid med Norges erklærte miljømål hva gjelder ivaretagelsen av spesiell og verneverdig kystnatur, og de sier nei til konsesjon.

Det vises videre til NVEs begrunnelse for å vedta konsesjon. De er uenig i NVEs vurderinger knyttet til virkninger på sysselsetting og næringsaktivitet, reiseliv og visuelle virkninger. Det vises også til NVEs vurdering knyttet til produksjonskostnader. De tror at de nødvendige støtteordninger skal finansieres av skattebetalerne, og mener med dette at lokalbefolkningen som berøres av vindkraftverket på Haramsøya må betale to ganger for vindkraftprosjektet – både gjennom å måtte leve med de miljømessige, naturmessige og kulturmessige negative konsekvensene av utbyggingen og gjennom pengestøtte til Haram Kraft.

De ber om at saken vurderes på nytt, og at klagen tas til følge.

Torleiv Austnes har også sendt inn sine synspunkter på NVEs vedtak. E-posten av 24.6.08 er imidlertid ikke stilet som en klage. Austnes er oppgitt over vedtaket og sier at han vurderer å flytte fra Haramsøy. Han mener vedtaket om å gi konsesjon til vindkraftverket er det største tilbakeslaget han har opplevd siden sentraliseringsbølgen og fraflyttinga på 60-tallet. Han stiller spørsmålet om hvordan det er mulig å overprøve de kommunale vedtak som er fattet i saken og er svært skuffet over vedtaket.

4 Haram Kraft og Tafjord Kraftnett sine kommentarer til klagen

Haram Kraft oversender sine kommentarer i brev av 30.10.08. Tiltakshaver har kommentert klagen hver for seg.

Klage fra Magne Åkre:

Haram Kraft AS påpeker at den planlagte luftledningen for 132 kV ligger ovenfor dagens 22kV ledning og at det ikke finnes hus innenfor en avstand på 50 meter fra høyspentlinja.

De sier at dagens 22 kV kraftlinje i dag ligger med en avstand på 40 meter fra hus på Markagarden. Haram Kraft påpeker at denne kraftledningen vil bli lagt i kabel forbi gården og fram til nettstasjonen i Myskjagjerda. Ny 132 kV kraftledning er planlagt med 50 meter avstand til samme hus. Haram Kraft

AS sier de kan se på muligheten av å lage noe skarpere vinkler forbi Myskja-urane naturreservat og dermed øke avstanden til bebyggelsen med ca. 5-10 meter. Øvrige hus har ifølge Haram Kraft en avstand på minst 100 meter til den konsesjonsgitte kraftledningen.

Klage fra Nordøy Idrettslag:

Haram Kraft sier at synligheten av veien opp til vindkraftverket, sett fra Flemsøya, avhenger av hvilket traséalternativ som velges. De har mottatt henvendelser fra beboerne på Haram med ønske om vei over fjellet mot Longvafjorden og dette er vist som vegalternativ C. Haram Kraft sier at det vil være fordelaktig i anleggsperioden når utstyr skal fraktes opp på fjellet ved at man da slipper å passere Austnes. Dette alternativet er omhandlet i "Tilleggsopplysninger til konsesjonssøknad November 2005".

Klager fra Eili Verpeide og Barbro Eikrem:

Haram Kraft kjenner seg ikke igjen i den beskrivelsen som er gitt fra folkemøte på Haramsøya. På dette møtet opplyste de om at det ville bli permanente arbeidsplasser i forbindelse med tiltaket, men at de ikke ville stille krav om at de som ble ansatt måtte bosette seg på Haramsøya. Det ble ifølge Haram Kraft også sagt at det ville bli en hel del tilreisende i forbindelse med tiltaket, spesielt i anleggsperioden, men også i driftsfasen.

Klage fra Haram kommune:

Haram Kraft AS oppfatter klagen slik at Haram kommune er bekymret for at når det gis konsesjon til vindkraftverk på Haramsfjellet, så kan dette gå på bekostning av et større vindkraftprosjekt, Havsul II.

Haram Kraft påpeker at vindkraftverket på Haramsfjellet er lønnsomt med dagens støttenivå, og kan være i drift et par år etter endelig konsesjon. Dette vil kunne tilføre Haram kommune ca. 2,5 mill. kr. pr. år i såkalt frivillig eiendomsskatt, regnet etter 2005 prisnivå. Etter Haram Krafts oppfatning er det heller ikke et lite prosjekt, da det kan gi strøm til ca 10.000 husstander, eller tilsvarer ca. 100 småkraftverk. Haram kraft mener der er usikkert når Havsul II kan bli en realitet, ettersom dette tiltaket ikke lønnsomt ut fra dagens støtteordninger, og det er heller ikke teknologi eller erfaring med havbaserte vindturbiner i slike værutsatte områder.

Haram Kraft mener at de to prosjektene er ulike og at det vil være feil å sette de opp mot hverandre. På bakgrunn av dette mener Haram Kraft at det vil være feil å avslå utbygging på Haramsfjellet til fordel for en mulig utbygging av Havsul II.

Klage fra Norsk Ornitologisk Forening:

Haram Kraft sier at de fagutredninger som er gjort om fugl og fauna i forbindelse med tiltaket er gjennomført av de mest kompetente organer og personer som finnes i Norge på dette området. Selv om konsesjonsbehandlingen har tatt lang tid, og fagrapporten er fra 2004, mener de at den er klart relevant for tiltaket.

Klage fra Ope landskap:

Haram Kraft viser til at Ope landskap sine illustrasjoner av vindkraftverket er forskjellig fra de som har brukt i utredningene, da det er vist vindturbiner med tårnhøyde på over hundre meter og tårndiameter på ca. 8 meter. Haram Kraft påpeker at det i konsesjonsbetingelsene er satt en maksimal tårnhøyde på 90 meter. Tårndiameter vil ifølge Haram Kraft da være 4-5 meter nederst, og ca. 2-3 meter øverst på vindturbinene.

I konsekvensutredning har Haram Kraft benyttet de fremste og mest erfarne firma og personer på fagfeltet visualisering. De mener derfor at visualiseringene i konsekvensutredningen er de mest korrekte. Haram Kraft sier videre at konsekvensutredningen omfatter en maksimal effekt i hver vindturbin på 4,5 MW, tårnhøyde 90 meter og rotordiameter 120 meter. Haram Kraft sier at visualiseringene har tatt utgangspunkt i vindturbiner med en installert effekt på 3,6 MW, 80 meter tårnhøyde og 107 meter rotordiameter. Dette var ifølge Haram Kraft den type vindturbin det kunne utarbeides visualiseringer av på utredningstidspunktet. Haram Kraft påpeker at det utvikles nye og større turbiner, og at de derfor ønsker å ha mulighet for å benytte disse uten å måtte foreta behandlingsprosessen på nytt.

Haram Kraft er videre sikre på at bæreevnen på atkomstveien er god nok, men at noen svinger må utvides for å få de lengste komponentene opp på fjellet. Alle svingene går ifølge tiltakshaver "rette veien", slik at de lange komponentene vil svinge utover. Utvidelser vil derfor være nødvendig for å få til en akseptabel svingradius for kjøretøyene.

Haram Kraft mener det er naturlig å plassere bommen på atkomstveien slik at den ikke hindrer motorisert ferdsel over fjellet fra Haram til Austnes, men at den hindrer alminnelig motorisert ferdsel opp på selve fjellet der turbinene står. Varden som sted for plassering av bom vil ta hensyn til dette. Haram Kraft sier at grunneiere vil måtte ha nøkkel til bommen.

Haram Kraft AS kommenterer også brev av 2.7.08 fra Møre og Romsdal Fylke vedrørende anleggskonsesjon og forholdet til kulturminneundersøkelser etter kulturminnelovens § 9. Haram Kraft er enige i at det er viktig å få innarbeidet arkeologiske registreringer inn i planleggingen av prosjektet, og de vil innarbeide dette i sine planer.

5 NVEs vurdering av klagen

NVE har mottatt sju klager og flere av klagerne fremfører like eller tilsvarende klagegrunner. NVE har derfor valgt å kommentere klagen tematisk og bare de forhold som NVE mener kan ha betydning for klagebehandlingen.

5.1 Skjønnsutøvelse og NVEs rolle i konsesjonsbehandlingen

Haram kommune sier at vedtaket ikke er i samsvar med de folkevalgtes syn og strider mot opplysninger gitt i behandlingsprosessen for tiltakene.

NVE er delegert myndighet etter energiloven til å treffe vedtak om å bygge og drive vindkraftanlegg, herunder for å sikre nasjonale interesser innenfor energisektoren. NVE konstaterer at Haram kommune er uenige i den skjønnsutøvelse NVE har gjort i denne saken og at NVE har overprøvd et kommunalt vedtak om å ikke gi konsesjon til vindkraftverket med tilhørende kraftledning. NVE ønsker i denne sammenhengen å presisere at en berørt kommune er en viktig høringspart ved behandling av vindkraftsaker. Det kan imidlertid oppstå uenighet mellom kommunen, som blant annet skal ivareta lokale interesser, og NVE som sikre nasjonale interesser innenfor energisektoren. NVE kan gi konsesjon til prosjekter som vurderes å være samfunnsmessig rasjonelle. En slik vurdering vil være basert på en teknisk, økonomisk og miljømessig skjønnsvurdering. Etter NVEs vurdering var det i denne saken gode grunner til å overprøve Haram kommunes syn. Dette ble blant annet begrunnet i tiltakets positive virkning for forsyningssikkerheten i området og muligheten for produksjon av fornybar energi i et underskuddsområde. De negative miljøvirkningene, blant annet knyttet til visuelle påvirkning av landskap og bebyggelse, var etter NVEs syn ikke vesentlige nok til at konsesjonen skulle avslås.

NVE viser også til behandling i andre vindkraftsaker, der vi har gått i mot en berørt kommunes syn på utbygging av vindkraft. NVE har tidligere gitt konsesjon til vindkraftprosjekter i kommuner som ikke har ønsket utbygging og avslått konsesjon i kommuner som har anbefalt at konsesjon meddeles.

NOF mener det er grunn til å stille spørsmål ved NVE kompetanse når det gjelder naturfaglige sider ved konsesjonssaken, da NVE i begrunnelsen for konsesjonsvedtaket imøtegår andre fagmyndigheters uttalelser og vurderinger. Etter NOFs mening eksponeres det åpenbar, manglende kunnskap og oppdatering på flere viktige felt. Dette understreker det NOF har hevdet også i tidligere saker, at ansvaret for vurdering og konklusjoner rundt disse temaene må ligge til de fagmyndigheter som skulle være selvsagte, altså miljø- og naturfagmyndighetene.

NVE konstaterer at NOF stiller spørsmålstegn ved NVEs naturfaglige kompetanse. NVE vil i denne sammenhengen informere om at NVE har en bredt sammensatt naturfaglig kompetanse. NVE konstaterer videre at NOF er uenig i at NVE har ansvaret for å behandle og utøve skjønn knyttet til utbyggingssaker for energianlegg og at NOF mener miljø- og naturfagmyndigheten burde hatt mer innflytelse i slike saker.

NOF mener også at NVE går i mot andre fagmyndigheters vurdering av Haramsfjellet vindkraftverk. NVE konstaterer at Direktoratet for naturforvaltning i de tematiske konfliktvurderingene har vurdert prosjektet som et av de minst konfliktfulle prosjektene i Møre og Romsdal. NVE konstaterer også at Møre og Romsdal fylke ikke har påklaget avgjørelsen. NOF er i sin fulle rett til å være uenige i skjønnsutøvelsen, men NVE finner grunn til å påpeke at NOF her fremmer feilaktige påstander om NVEs bruk av fagmyndighetenes anbefalinger.

5.2 Forholdet mellom Haram vindkraftverk og Havsul II offshore vindkraftverk

Haram kommune er positiv til etablering av Havsul II offshore vindkraftverk, men negative til Haram vindkraftverk. Kommunen mener Havsul II har langt større positive virkninger for produksjon av fornybar energi, samfunnsliv, næringsliv og kommunal økonomi.

NVE har forståelse for Haram kommunes syn om at etablering av Havsul II ville gitt til dels betydelig større fordeler økonomisk sett i forhold til etablering av et vindkraftverk på Haramsfjellet. NVE vil imidlertid påpeke at NVE ga konsesjon til Havsul I utenfor Averøya i Sandøy kommune, samtidig som det ble gitt avslag på Havsul II. Avslaget ble blant annet begrunnet med at man bør høste erfaringer med havbasert vindkraft under norske forhold. Det ble også lagt vekt på at vindkraftverket ville vært visuelt dominerende fra bebyggelse og at flere havbaserte vindkraftverk i regionen ville virke visuelt dominerende i kystlandskapet.

NVE konstaterer at våre vurderinger knyttet til manglende erfaring med havbasert vindkraft, manglende kunnskap om mulige virkninger for fugl/biologisk mangfold og de negative visuelle virkningene for bebyggelse, ikke er i tråd med Haram kommunes vurdering. Etter NVEs vurdering vil imidlertid flere havbaserte vindkraftverk virke for visuelt dominerende i kystlandskapet, herunder også på bebyggelsen på Haramsøy.

5.3 Energibidrag og samfunnsmessige virkninger

Haram kommune og Ope landskap mener utbygging av vindkraftverket på Haramsøy vil gi et lite bidrag til å dekke det samlede energibehovet i regionen. Haram kommune mener samtidig at Havsul II vindkraftverk i større grad bidrar til å sikre fremtidig balanse i den regionale/nasjonale kraftbalansen.

Etter NVEs vurdering vil vindkraftverket på Haramsfjellet, sammen med det havbaserte vindkraftverket Havsul I, gi et vesentlig bidrag til kraftunderskuddet i regionen. NVE legger til grunn

at det er svært gode vindforhold på Haramsfjellet. Legger man til grunn at vindkraftverket har en årlig driftstid på 3000 timer (på merkeeffekt) vil det årlig kunne produsere ca 200 GWh. Gitt et årlig forbruk på 20 000 kWh vil man kunne dekke forbruket til ca. 12000 hustander. I Haram kommune finnes i alt ca. 4000 hustander, herunder ca. 3200 eneboliger (www.ssb.no).

Etter NVEs vurdering vil all kraftproduksjon i denne regionen virke positivt inn på kraftbalansen, selv om vindkraftverket alene ikke dekker mye av det kraftunderskuddet på 4 TWh som i dag finnes i regionen.

Istad Nett AS sier at med innmating av kraft fra vindkraftverket vil kraftunderskuddet reduseres og nettet avlastes. Dette vil kunne gi reduserte taps- avbrudds- og flaskehalskostnader, og vil til en viss grad bidra til å utsette forsterkningstiltak i nettet. NVE har også lagt til grunn i vedtaket om å gi konsesjon at vindkraftverket vil styrke forsyningssikkerheten på Nordøyane vesentlig.

5.4 Verneområder og fugleliv

NOF påpeker at vindkraftverket er omgitt av og til dels grenser opp mot 5 områder som er fredet i medhold av naturvernloven og 5 områder som er aktuelle for vern. NOF påpeker at dette er områder som er dokumentert å ha spesiell verneverdi.

NVE viser i denne sammenhengen til vårt notat av 23.6.08 der de aktuelle verneområdene er nærmere beskrevet. NVE konstaterer at det er ingen verneområder som vil bli direkte berørt av tiltaket. Det finnes i alt 5 verneområder på øyene, 2 dyrefredningsområder og 3 naturreservat. Vernetemaet i de 2 dyrefredningsområdene, i Ullasundet og ved Rogneholmen, er fugleliv. For de 3 naturreservatene er vernetemaene henholdsvis myr, strandvegetasjon og edellauvskog. I tillegg er det i «Forslag til verneplan for hekkende sjøfugl i Møre og Romsdal», som er til behandling i Regjeringen, foreslått et naturreservat på Haramsøy som heter "Haramsøya vestsida". Området er viktig for blant annet toppskarv.

NVE valgte i behandlingsprosessen å be tiltakshaver se på et utbyggingsalternativ som kun omfattet Haramsøy. Dette var i tråd med anbefalinger fra blant annet fylkesmannen i Møre og Romsdal og Direktoratet for naturforvaltning (DN). Et utbyggingsalternativ som kun omfattet Haramsøy økte avstanden til noen av disse verneområdene, blant annet fuglefredningsområdet ved Rogneholmen og naturreservatet i Bakkedalen på Flømsøy/Skuløy. I de tematiske konfliktvurderingene i regi av DN og Riksantikvaren medførte denne justeringen også at konfliktene ble redusert (fra kategori D til C).

NOF påpeker at vindkraftverket grenser inntil og er omgitt av hekkeområder for sjøfugl og rovfugl, og at disse fuglegruppene har lav toleranse for økt voksendødelighet. NVE er klar over at det finnes viktige fugleområder i nærheten av det planlagte vindkraftverket på Haramsfjellet, jf. vårt notat av 23.6.08.

NOF viser videre til undersøkelser på Smøla, og mener NVE ikke viser til eller tar resultatene fra Smøla inn over seg. NVE vil i denne sammenhengen påpeke at vi følger forskningen på Smøla og de resultater som fremkommer der svært nøye. I vårt notat av 23.6.08 viser vi til denne forskningen flere ganger, blant annet i tilknytning til NVEs vurdering om virkninger for havørn i området rundt vindkraftverket, der NVE sier; *"Forstyrrelseseffektene, særlig knyttet til havørn, er dokumentert gjennom forskning fra blant annet Smøla. Her er det dokumentert at havørn i liten grad gjennom flere år vil hekke innenfor en sone på 500 til 1000 meter fra menneskelige inngrep og aktiviteter. Det sies at det i andre landskapstyper kan påregnes at havørn kan hekke med kortere avstand enn dette. NVE legger derfor til grunn at havørn vil være utsatt for kollisjoner og en viss fortrennings-effekt, som undersøkelser fra Smøla viser."*

Bakgrunnen for at NVE ba tiltakshaver se på et annet utbyggingsalternativ for vindkraftverket var blant annet forholdet til rovfugl, spesielt vandrefalk, som var særskilt knyttet til Flemsøya. NVE la i vedtaket til grunn at alternativet som kun omfatter Haramsfjellet ville redusere de mulige konfliktene med fuglelivet. NVE la imidlertid til grunn at faren for kollisjoner og forstyrrelseseffekter fortsatt ville være gjeldende for fugl på trekk eller for fugl som har planområdet på Haramsøy som funksjonsområde (for eksempel ved næringssøk).

Potensialet for og faren med kollisjoner mellom vindturbiner og havørn er også omhandlet i bakgrunnsnotatet. I notatet av 23.6.08 sier NVE følgende: *"Ifølge konsekvensutredningen vil tiltaket trolig redusere hekkebestanden av havørn på grunn av forstyrrelseseffekter. NVE konstaterer at planområdet til vindkraftverket ikke direkte berører potensielle hekkelokaliteter for havørn, men at disse ligger i fjellsidene på nordsiden av Haramsøy og ved Skulen på Flemsøy/Skuløy. Forstyrrelseseffektene, særlig knyttet til havørn, er dokumentert gjennom forskning fra blant annet Smøla. Her er det dokumentert at havørn i liten grad gjennom flere år vil hekke innenfor en sone på 500 til 1000 meter fra menneskelige inngrep og aktiviteter. Det sies at det i andre landskapstyper kan påregnes at havørn kan hekke med kortere avstand enn dette. NVE legger derfor til grunn at havørn vil være utsatt for kollisjoner og en viss fortrenningseffekt, som undersøkelser fra Smøla viser".* NVE er derfor overrasket over at NOF mener NVE ikke viser til eller legger vekt på resultatene fra Smøla.

Flere andre høringsinstanser påpeker også at tiltaket vil kunne få negative virkninger fuglelivet. Hva gjelder de to vernede områdene ved Rogneholmen og Ullasundet og det foreslåtte naturreservatet "Haramsøya vestside" antar NVE at virkningene for fugl er små. Dette påpekes også av DN som i sin tematiske konfliktvurdering sier at fuglelivet i fjæra blir lite påvirket.

NOF påpeker videre at Haram vindkraftverk og Havsul II offshore vindkraftverk vil dekke et tverrsnitt på 10 km av den passasjen som finnes mellom åpent hav og fastlandsfjella og som har noe av de mest konsentrerte fugletrekket langs Norskekysten.

NVE kan imidlertid ikke finne noe faglig grunnlag for at lokaliseringen av de to vindkraftverkene vil skape en vesentlig barriere for fugletrekket langs kysten. Resultater fra forskning, både i Sverige og Danmark, tyder på at fugl på trekk over sjø i stor grad unnviker vindturbiner. NVE legger også til grunn at det er stor avstand mellom de to vindkraftverkene. NVE konstaterer i denne sammenheng at det fra den sørvestlige avgrensningen av Havsul II er mer enn 12 km til de nordvestligste vindturbinene på Haramsfjellet.

NVE har videre lagt til grunn at områdene på Mørgekysten har stor betydning for fugl, både på trekk, næringssøk, overvintring og i myteperioder. Dette er informasjon som har vært vurdert av NVE og miljømyndighetene i konsesjonsbehandlingen, og har også vært viktig for vurderingen av samlede virkninger av flere vindkraftverk på Mørgekysten. I den sammenheng viser vi til at mulige virkninger for fugl var et av flere hensyn som gjorde at blant annet konsesjonssøknaden for Havsul II ble avslått.

5.5 Landskap og visuelle virkninger

Haram kommune sammenligner de visuelle virkningene av Haram vindkraftverk og Havsul II offshore vindkraftverk og mener sistnevnte bør velges for å begrense de visuelle virkningene. Ope landskap mener også at utbyggingen vil ødelegge landskapet og er uenig i NVEs vurderinger vedrørende de visuelle virkningene av tiltaket. De nevner spesielt det særpregede kulturmiljøet på Ulla og Ullahammaren.

NVE har i begrunnelsen for vedtaket vurdert at vindkraftverket, uansett alternativ, vil kunne medføre negative virkninger for den nærliggende bebyggelsen på øyene og endre landskapets karakter. Både på naboøyer og fra fastlandet vil vindkraftverket endre opplevelsen av landskapet. Særlig utsatt synes

bebyggelsen ved Ulla og bebyggelsen på strekningen fra Flem til Longva. Imidlertid har fjerning av den nærmeste vindturbinen ved Ullahornet redusert de negative virkningene noe. NVE har i konsesjonsvedtaket blant annet vurdert at de landskapsmessige ulempene ikke overstige andre fordeler ved prosjektet. NVE konstaterer derfor at Haram kommune og Ope landskap er uenig i NVEs skjønnsutøvelse.

Ope landskap viser til NVEs rapport «Vindkraft – en generell innføring» og mener vedtaket går i mot anbefalinger i denne rapporten, der det blant annet sies at vindturbiner ikke bør plasseres langs høyder og åsdrag der vindturbinene vil virke dominerende. Organisasjonen finner det beklagelig at NVE prøver å sette en ny standard for visuell påvirkning gjennom dette vedtaket og mener det ikke finnes vindkraftverk som er like eksponert og synlig som på Haram. Nordøy Idrettslag mener det ikke er akseptabelt å plassere vindturbiner så nært boligområder og innenfor visuell dominanssone.

NVE viser til våre vurderinger i bakgrunnsnotatet. NVE konstaterer at vindkraftverket vil bli godt synlig i landskapet, både fra fastlandet og fra flere naboøyer, men at flere andre vindkraftverk som er i drift i dag nødvendigvis er plassert visuelt eksponert. Etter NVEs vurdering er ikke de landskapsmessige virkningene av Haram vindkraftverk vesentlig større enn andre vindkraftverk i drift i Norge i dag.

5.6 Visualisering av vindturbinene

Ope landskap påpeker at det er gitt konsesjon til vindturbiner som ikke er konsekvensutredet. Etter NVEs vurdering gir de fotorealistiske visualiseringene som er utarbeidet et realistisk og godt inntrykk for å vurdere nær- og fjernvirkninger av tiltaket. NVE mener derfor visualiseringene gir et godt grunnlag for å vurdere de landskapsmessige virkninger av tiltaket.

5.7 Friluftsliv

Nordøy Idrettslag mener tiltaket vil redusere friluftsområder på fjell dramatisk. De mener samtidig at fjerning av vindturbinen ved Mannen ikke vil redusere de negative virkningen ettersom det fortsatt finnes 16 vindturbiner i den visuelle sonen.

NVE viser til notat av 23.6.08 der NVE vurderer at tiltaket vil kunne få negative virkninger for friluftslivet på Haramsfjellet og nærliggende områder. Et endret utbyggingsalternativ og andre avbøtende tiltak vil etter NVEs mening redusere de negative virkningene for friluftslivet, både ved at utbyggingen konsentreres til Haramsøy og at det blir færre vindturbiner på Haramsfjellet. Den konsesjonsgitte løsningen innebærer at de er fjernet vindturbiner ved Ullahornet og Fjellsenden. I tillegg er vindturbinen ved Mannen er flyttet noe, hovedsaklig på bakgrunn av visuelle virkninger på landskapet. Ved fjerning av denne vindturbinen trenger man heller ikke gå ”gjennom” vindkraftverket for å komme til utkikkspunktet på Mannen. Etter NVEs vurdering har dette en viss positiv effekt for friluftslivsinteressene som er på Haramsfjellet. Vindkraftverket vil imidlertid kunne påvirke opplevelsesverdien av friluftslivet negativt. Det vises også her til NVEs vurdering i tidligere omtalte notat.

NVE påpeker samtidig at det ikke legges restriksjoner på utøvelsen av friluftsliv innenfor planområdet på Haramsfjellet. NVE legger til grunn at faren for iskast er liten, men har satt vilkår om at dette undersøkes nærmere og at eventuelle avbøtende tiltak utredes og iverksettes før vindkraftverket settes i drift.

5.8 Turisme og reiseliv

Ope landskap viser til en undersøkelse i regi av NHO Reiseliv der det sies at en utstrakt utbygging av vindkraft langs Mørrekysten kan få alvorlige konsekvenser for områdets attraktivitet som reisemål. Organisasjonen mener utbyggingen av Harmsfjellet langt fra kan karakteriseres som forsiktig og frykter for Nordøyane som reisemål.

NVE anser ikke en utbygging av Haram vindkraftverk og Havsul I som en utstrakt utbygging av vindkraftverk på kysten av langs Mørrekysten. NVE avslo, samtidig som det ble gitt konsesjon til Haram vindkraftverk og Havsul I offshore vindkraftverk, søknadene om å bygge Fræna, Haugshornet, Havsul II og Havsul IV vindkraftverk. NVE kan derfor ikke se at denne klagegrunnen skal tillegges vekt.

5.9 Tap av arbeidsplasser

Ope landskap finner det merkelig at NVE har lagt vekt på positive sysselsettingseffekter i driftfasen av vindkraftverket, da det i dag skjer en stor verdiskaping på øyene. Ope landskap mener tiltaket vil kunne føre til svikt i tilgangen på arbeidsplasser på grunn av negative virkninger for natur, landskap og bomiljø.

5.10 Atkomstvei

Ope landskap og Nordøy Idrettslag mener konsekvensutredningen ikke inneholder utredninger knyttet til endringer for landskap og visuell virkning. Idrettslaget og Ope landskap påpeker at atkomstveien ikke er planlagt eller visualisert og at det ikke er kjent hvordan den faktiske løsningen for veien blir. De mener det vil kreves betydelige inngrep i forbindelse med bygging av denne.

NVE konstaterer at tiltakshaver ønsker å benytte eksisterende vei opp på Harmsfjellet. Tiltakshaver påpeker at bæreevnen på denne veien er god nok, men at det må skje utvidelser av veien på grunn av lengden på noen komponenter i vindkraftverket. NVE legger til grunn at dette detaljplanlegges, i nært samarbeid med Haram kommune og berørte grunneiere, dersom vindkraftverket blir endelig vedtatt. NVE kan videre ikke se at disse utvidelsene av atkomstveien vil kunne få nevneverdige natur- eller landskapsmessige virkninger. NVE har i konsesjonsvedtaket vurdert alternativ C som det beste alternativet for atkomstvei. Dette vil blant annet gjøre det mulig å kjøre over Haramsøy, noe som vil kunne redusere trafikkb belastningen gjennom bebyggelsen på Austnes.

NVE har videre som utgangspunkt at atkomsten til vindkraftverket skal stenges med bom ved Varden. Dette har hovedsaklig vært begrunnet i ønsket om å ivareta natur- og friluftslivsverdiene i området under drift og vedlikehold av vindkraftverket, for eksempel ved å hindre ferdsel i sårbare tidsrom knyttet til hekkelokaliteter for fugl. NVE konstaterer at organisasjonen Ope landskap mener dette reduserer tilgjengeligheten til fjellet, og at det derfor vil redusere muligheten for funksjonshemmede og eldre å komme opp på fjellet med bil. NVE konstaterer at organisasjonen på den annen side argumenterer for de store miljø- og friluftslivsverdiene som finnes på Harmsfjellet.

5.11 Nettilknytning

Ope landskap mener NVE har lagt for liten vekt på de negative ulempene av nettilknytningen. Indre Åkre bygdelag påpeker at nettilknytningen berører bebygde områder og fremhever helsefaren ved å bo nært kraftledninger.

NVE påpeker at det er gitt konsesjon til en løsning som etter NVEs vurdering har tatt hensyn til boområder og verneverdier langs traséen. NVE konstaterer at ingen boliger ligger nærmere enn 50 meter fra kraftlednings senterline. Ytterligere vurderinger knyttet til dette temaet finnes i NVEs notat av 23.6.08.

5.12 Andre forhold

NVE konstaterer videre at Naturvernforbundet i Møre og Romsdal og Møre og Romsdal Natur og Ungdom i brev av 23.9.2008 til Olje- og energidepartementet og NVE i all hovedsak støtter vedtakene som ble fattet 24.6.2008 for vindkraftverk i Møre og Romsdal.

6 Forholdet til plan- og bygningsloven

NVE konstaterer at det ikke er utarbeidet et forslag til reguleringsplan for vindkraftverket og tilhørende nettilknytning. NVE legger til grunn at forholdet til planbestemmelsene i plan- og bygningsloven avklares gjennom den videre behandling av prosjektet.